

Інформаційна довідка
щодо проєкту Закону України «Про внесення змін до Господарського
процесуального кодексу України та Цивільного процесуального
кодексу України щодо нормативного врегулювання
деяких питань забезпечення позову»
*(реєстр. № 15163 від 09.04.2026)**

***Анотація.** В інформаційній довідці висвітлено окремі аспекти удосконалення законодавчого врегулювання повноважень суду касаційної інстанції щодо вирішення питання про забезпечення позову, визначення порядку розгляду відповідних заяв, а також уніфікації правового регулювання шляхом внесення змін до Господарського процесуального кодексу України та Цивільного процесуального кодексу України.*

***Ключові слова:** заява про забезпечення позову, заходи забезпечення позову, суд касаційної інстанції, Господарський процесуальний кодекс України, Цивільний процесуальний кодекс України.*

Вступ

Згідно з пояснювальною запискою до проєкту Закону України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України та Цивільного процесуального кодексу України щодо нормативного врегулювання деяких питань забезпечення позову» (реєстр. № 15163 від 09.04.2026) (далі – законопроект) необхідність його прийняття зумовлена наявністю прогалин та правової невизначеності в процесуальному законодавстві України щодо повноважень суду касаційної інстанції із вирішення питання про застосування заходів забезпечення позову.

Суб'єкти права законодавчої ініціативи окреслили мету законопроекту: забезпечення правової визначеності та єдності судової практики щодо застосування заходів забезпечення позову на стадії касаційного перегляду, а також підвищення ефективності судового захисту прав та інтересів учасників господарського та цивільного процесу. Завданнями законопроекту визначено: врегулювання порядку подання та розгляду заяв про забезпечення позову судом касаційної інстанції; усунення прогалин у правовому регулюванні застосування заходів забезпечення позову під час касаційного перегляду; забезпечення правової визначеності щодо дії заходів забезпечення позову у разі скасування судових рішень та направлення справи на новий розгляд; уніфікація відповідних положень процесуального законодавства.

Основна частина

У чинних Господарському процесуальному кодексі України (далі – ГПК України) та Цивільному процесуальному кодексі України (далі – ЦПК України) відсутнє чітке правове регулювання щодо вирішення питання про забезпечення позову судом касаційної інстанції на стадії касаційного перегляду судових рішень, зокрема і за результатами такого перегляду, – у разі скасування судових рішень та направлення справи на новий розгляд. Саме тому у судовій

практиці склалася ситуація неоднозначного застосування процесуальних норм про забезпечення позову. З одного боку, має місце тенденція подання заяв про забезпечення позову до суду касаційної інстанції під час оскарження процесуальних рішень. З іншого боку, бракує гарантій подальшого забезпечення позовів, уже застосованих судами першої чи апеляційної інстанції, якщо триває процедура касаційного оскарження рішень по суті справи.

Законопроект пропонується ряд слушних уточнень до ГПК України і ЦПК України. Насамперед, подання заяви про забезпечення позову до суду касаційної інстанції обмежується лише випадками касаційного оскарження судових рішень, ухвалених за результатами розгляду справи по суті. Отже, у разі оскарження процесуальних рішень заяви про забезпечення позову судом касаційної інстанції розглядатися не будуть (стаття 138 ГПК України та стаття 152 ЦПК України).

Також заслуговують схвалення запропоновані уточнення до статей 143 ГПК України та 156 ЦПК України стосовно заміни заходу забезпечення позову тим судом, у провадженні якого перебуває справа, а також доповнення процесуальних кодексів нормами про збереження дії заходів забезпечення позову (стаття 145 ГПК України та стаття 158 ЦПК України), про обов'язковість вирішення судом касаційної інстанції питання про заходи забезпечення позову у резолютивній частині постанови (стаття 315 ГПК України та стаття 416 ЦПК України), зміни стосовно повноважень суду касаційної інстанції вирішувати питання щодо вжиття заходів забезпечення позову під час відкриття касаційного провадження (стаття 294 ГПК України та стаття 394 ЦПК України).

Висновок

Підсумовуючи викладене, вважаємо, що законопроект щодо врегулювання питання розгляду судом касаційної інстанції заяв про забезпечення позову є актуальним і заслуговує на увагу в контексті усунення прогалин та правової невизначеності в процесуальному законодавстві України.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*